

rek tíz évig vitatkozott, s az a legmeglepőbb, hogy ezt a tényt az előző írója nem megrovással, hanem elismeréssel közli. Röpke tizenhárom év alatt a boltokba is került a kötet. Ebben is száz életrajz volt, akár a most megjelent kötetben. Csak összehasonlításképpen jegyzem meg, hogy a *Rubicon* című folyóirat szerkesztőjének, Rácz Árpádnak mindössze fél évre volt szüksége egy sokkal szebb, terjedelmesebb és hitelesebb történelmi arcképcsarnok létrehozásához.

Az államalapítás millenniumára megjelent történelmi könyvek közül ugyanis mind nyomdai kivétel, mind tartalom szempontjából valószínűleg ezt az albumot tekinthetjük a legsikeresebb kiadványnak. A látványos illusztrációk kiváló minősége és sokfélesége már az első pillantásra feltűnő lehet, az alaposabb átlapozás során pedig az is kiderül, hogy némelyik fénykép vagy festmény ebben a kötetben került először a nagyközönség elé. De mégsem olyan könyv ez, amelyet az angolszász kritikusok az enyhén megvető „kávészóasztalra szánt kötet” néven emlegetnek, arra utalva, hogy nem elmélyült olvasásra való, csak lapozgatásra. Olvasmányos, modern szemléletű, az adott korszak avatott szakértői által készített, alapos életrajzi összefoglalásokat találhatunk benne az elmúlt ezer év történelmformáló személyiségeiről. A Hazafias Népfőnt egykori szerkesztőbizottsága még úgy vélte, hogy pontosan tudja, merre halad a történelem, s magabiztosan kijelentette, hogy azokat a személyeket mutatja be a kötetben, „akik a haladásért küzdöttek”. A magyar történelem egészének bemutatása szempontjából azonban sokkal eredményesebbnek tűnik Rácz Árpád válogatási szempontja. „Nem egy haladáselv vagy ideológia alapján válogattuk ki a száz legjelentősebb történelmi szereplőt – írja előszavában –, hanem száz olyan egyéniséget kerestünk, akik... a lehető legteljesebben reprezentálják a magyar történelmet, minden jó és rossz oldalával egyetemben.” Ezzel sikerült elkerülni, hogy a válogatás csak a legtekintélyesebb, köztisztelőben álló „hősökre” terjedjen ki, így kerülhetett be a gyűjteménybe Kun Béla, Bárdossy László, Szálasi Ferenc, Rákosi Mátyás és Gerő Ernő is – hiszen tetszik, nem tetszik, az ő pályafutásuk feltárása nélkül aligha lehet megismerni hazánk történelmét. A szerkesztő nem zárta ki a nem magyar származású politikusokat sem, és ezt is jól tette: a legjelentősebb Habsburg-uralkodók ugyanolyan fontos szerepet tölthetnek be az elmúlt ezer év történelmében, mint a francia-itáliai Károly Róbert, a német Lotaringiai Károly, a lengyel Bem József vagy a szerb Damjanich János. Kívülről ötlet volt felvenni a listára az Árpád-házi szenteket (Szent Erzsébet, Szent Margit), a reformáció és az ellenreformáció vezetőit (Dávid Ferenc, Pázmány Péter), a korábban árulóknak tekintett realpolitikósokat (Károlyi Sándor, Görgey Artúr), a híresebb főpapokat (Prohászka Ottokár, Márton Áron) és az első magyar zsidó képviselőt (Wahrmann Mór). A szerkesztőnek azt a döntését is helyeselnék, hogy a történelmi arcképcsarnokban „múltunk jeles tudósai, művészei, írói, költői nem kaptak helyet, kivéve, ha a politikában is fontos szerepet játszottak.” Abban azonban már nem vagyok biztos, hogy ez utóbbi szempont szerint Kölcsey Ferenc mellett éppen Veres Péter méltó arra, hogy önálló fejezetet kapjon ebben a kötetben. Petőfi vagy Ady politikai jelentősége minden bizonnyal nagyobb volt, művészi és emberi nagyságukról nem is beszélve. Veres Péterről aligha állítható, hogy jelentős befolyást gyakorolt törté-

(FORDÍTOTTÁRÓL) 7820 Ft)

Az Ezeregyéjszaka meséi

Az eredeti arab szöveg első teljes magyar fordítása. I. kötet.

Ha a magyar írók nem is töltötték meg a rendszerváltás után a könyvesboltokat az „írásztalálókoból” előkerülő, s politikai szempontok miatt korábban ki nem adott remekművekkel, úgy tűnik, a magyar fordítók még tartogatnak egy-két meglepetést. Prileszky Csilla például másfél évtizedes munkával (és nyilvánvalóan egy élet során felhalmozott tudásanyag felhasználásával) lefordította számunkra a teljes *Ezeregyéjszaka* eredeti. Egyiptomban őrzött szövegek másolatainak felhasználásával. Szerb Antal írta az *Őszöveltségről*, hogy „nem egy könyv, hanem egész irodalom. Olyan, mintha a görögök egy könyvbe tömörítették volna Homéroszt, Aischyloszt, Platónst, Sapphót és számos kisebb szerzőt, beleértve a gunyoros Lukianoszt is.” Ugyanezt mondhatjuk el az *Ezeregyéjszakaról*: nem egy könyv, hanem egy egész könyvtár, mezopotámiai, görög, perzsa, arab, héber és indiai irodalmi művek lenyűgöző gazdagságú gyűjteménye. Már ebben az első kötetben is találhatunk példabeszédeket, novellákat, anekdotákat, rémtörténetet, szerelmi kalandokat, állatmeséket, humoreszkeket, rengeteg verset és egy teljes regényt, bonyolult cselekménnyel és számtalan szereplővel. Nekem legjobban a második eunuch, Káfur története tetszett, amelyet akár fekete humorral átszőtt komédiának, abszurd drámának is tekinthetünk. (A történetben a hű szolga kölcsönösen meggyőzi urát és úrnőjét egymás halálos balesetéről, az általa előidézett, teljesen indokolatlan gyász közepette szétrombolja a lakást, majd a leleplezés után büszkén közli urával: nem tehet semmit, el sem kergetheti, hiszen hibáival együtt vásárolta meg.) A fordítás könnyed, olvasmányos, végtelenül költői, a prózát nem egyszer rímek díszítik, majd a szereplők újra meg újra versekben fejezik ki érzelmeiket. Prileszky Csilla pontosan közli a lapalji jözetekben minden versről, hogy milyen mértékben készült, s pontosan ismertet minden arab mértékegységet, minden célzást a *Korán* bizonyos részeire, vagy a korabeli történelmi eseményekre. Mind fordítói, mind filológiai szempontból egyetlen jelzőt lehet alkalmazni a kötetre: lenyűgöző.

Az *Atlantisz* Kiadót is megilleti a dicséret, mert vállalkozott e rendkívüli méretű mű megjelenítésére. A kiváló minőségű papírra nyomtatott, vászonba kötött, élőfejekkel ügyesen tagolt, gyönyörű kötet vastagsága ellenére sem súlyos, hanem könnyen kezelhető és olvasható. A legnagyobb dicséret természetesen a fordítót illetné meg, aki egy egész irodalmi világot nyitott meg a magyar olvasók előtt. Az emberi élet legkeserűbb igazságtalanságai közé tartozik, hogy nem élhette meg a mű megjelenését.

(Fordította: Prileszky Csilla. *Atlantisz*, 1999. 759 oldal, 2900 Ft)

Ian Gibson: Salvador Dalí botrányos élete

A magyar könyvkiadás mind ez idáig meglehetősen elhanyagolta azokat a terjedelmes, tudományos igényű, életrajzi köteteket, amelyeket a nyugati kiadók egymás után jelentettek meg a világtörténelem vagy a művészettörténet leghíresebb személyiségeiről. Kiadóink vezetői minden bizonnyal úgy vélekednek, hogy a könyvek terie-

hoz az volt, hogy lefestette a szék szerített bennünket forrásainak tanulmányozására” (639. c. gyenletes” jelző már csak azért volna a címoldalra, mert a kötet olvasó hamarosan nem is tudja vesse meg jobban ezt a lenyűgöző művészt. Azért, mert ifjúkori ant nyilvánulásai után eljátszotta a hí. Vagy azért, mert egyetlen peset inasára, aki negyven éven át híűs tűrően szolgálta őt? Azért, mert vetelte, hogy a Franco-rezsim nek sek számát? Vagy azért, mert jó írta alá az üres papirokat, előse műveinek hamisítását? Hiába a rajzának *Egy zseni naplója*, őt „operaversének” pedig az *Istenn*

Piroska Csaba mu

űgy tűnik, művész aligha sülly lyebbre. Az idősödő Dalí nál n a pénzéhes, gyűlöllődő és ny ban is ninfomániás Gala leh az olvasó számára, akinek m nagy szerepe volt abban, ho mozgalmat megújító, végtelen talemberből harácsoló ember lett, aki pénzért mindenre egyetlen szavát sem lehet k A kötet legrokonszenvesebb s bizonynal Picasso, aki egyszer landó tudomásul venni Salvad

Nem Dalí volt perzsa az egy nél nagy az ellentét az életmű alkotó esendősége között, de jobban tönkre a viszonylag gy világsiker. Lehet, hogy az er jót, ha mindent elér, amire v szellemes ötleteiért sokat meg csátani. Amint ezt a kötetből még öregkorában is lokádóh ját múzeuma elé, hogy kritika lehetőséget véleményük kifeje

(Fordította: Kada Julia. *A 1 oldal, 3980 Ft)*

Az Írók
sikerlis

1. Béke poraikra... (Dok